مجله علوم و فنون هسته ای، دوره ۴۴، شماره ۲، جلد ۱۰۴، تابستان ۱۴۰۲

Journal of Nuclear Science and Technology Vol. 44 (3), Serial Number 104, 2023

مطالعه نقش لایه کَندگی دوتایی کربنچگالیبالا -پلیاستایرن در اشتعال هدفهای گداخت لختی

مریم ناصریان، بابک خان بابائی^{*} دانشکده فیزیک، دانشگاه دامغان، صندوق پستی: ۱۱۶۷۶-۲۶۷۱۶، دامغان، ایران

*Email: b.khanbabaei@du.ac.ir

مقالەي پژوھشى

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۱۰/۱۲ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۱۲/۱۷

چکیدہ

لایه کَندگی کربنچگالیبالا یکی از گزینههای امیدبخش در افروزش گرماهستهای در هدفهای گداخت محصورشدگی لختی است. به منظور کاهش ناپایداریهای هیدرودینامیکی و همچنین حفظ سوخت از پدیده پیشگرمایش، از طراحی لایه کَندگی دوتایی با لایه بیرونی کربنچگالیبالا که اخیراً توسط محققین مورد توجه قرار گرفته است، استفاده شده است. از اینرو در این پژوهش، بهینهسازی لایه کَندگی دوتایی یک هدف کروی دلخواه با تک لایه کَندگی پلیاستایرن را با استفاده شده است. از اینرو در این پژوهش، بهینهسازی لایه کَندگی این هدف، تحت تابش باریکههای متقارن لیزر با طول پالس ۲۲٫۷ مطول موج ۳۳ ۵٫۰ و انرژی کل MJ ۲۱٫۱ قرار گرفت. محاسبات ما نشان میدهد که ضخامت بهینه کربنچگالیبالا حدود ۳۵٫۵ است. استفاده از لایه کَندگی دوتایی سبب میشود که انرژی لیزر جذب شده در سطح هدف حدود ۸٪ افزایش میابد. افزایش انرژی جذب شده منجر به افزایش حدود ۸٫۵ توان آلفای تولیدی شده و در نتیجه کسر مصرف سوخت حدود ۸٫۵ افزایش میابد. در نهایت بهره سوخت حدود ۱٫۲۱ افزایش یافت.

كليدواژه ها: گداخت محصور شدگی لختی، افروزش مركزی، كد هيدروديناميكی MULTI-IFE، لايه كَندگی دوتايی HDC-CH

Study of thedouble-layerr high-density carbon-polystyrene ablator in the ignition of inertial fusion targets

M. Naserian, B. Khanbabaei* Department of Physics, Damghan University, P.O. Box: 36716-41167, Damghan - Iran Research Article Received 2.1.2022 Accepted 8.3.2022

Abstract

High-density carbon ablator is one of the promising candidates for thermonuclear ignition in inertial confinement fusion. A double-layer polystyrene-high dense carbon ablator has been used to reduce the hydrodynamic instabilities as well as protect the fuel from the preheating phenomenon. Therefore, in this study, we investigated the optimization of a typical double ablator spherical target with an initial polystyrene ablator layer with a thickness of 37 μ m by using MULTI-IFE hydrodynamic code. This target was irradiated with symmetrical laser beams with 22.7 ns pulse duration, 0.25 μ m wavelength, and 1.7 MJ total pulse energy. Our calculations show that the optimal thickness of the high-density carbon is about 5.6 m. Using a diamond ablator increases the absorbed laser energy at the target surface by approximately 8%. Increasing the absorbed energy leads to an increase of about 5% in the alpha power deposition, and as a result, the fuel burn fraction increases by about 1.5%. Eventually, fuel acquire increases by approximately 12%.

Keywords: Inertial confinement fusion, Central ignition, MULTI-IFE hydrodynamic code, HDC-CH ablator

۱. مقدمه

گداخت محصور شدگی لختی (ICF) یکی از رهیافتهای اصلی دستیابی صلحآمیز به انرژی هستهای است [۱]. در این ایده، کپسول حاوی چند میلی گرم سوخت دوتریم- تریتیم (DT) بهصورت مستقیم (راهاندازی مستقیم۲) یا غیرمستقیم^۳ (هولرام[†]) تحت تابش باریکههای پرشدت انرژی قرار می گیرد [۲، ۳]. در ایده گداخت به روش راهاندازی مستقیم، هدف عمدتاً شامل کپسول پوستهای توخالی با یک لایه کَندگی^۵ خارجی و یک لایه سوخت برودتی^۶ همراه با بخش مرکزی (که توسط چند میلی گرم گاز DT پر شده است) میباشد. این کیسول تحت تابش متقارن باریکههای لیزر قرار می گیرد. برهم کنش لیزر با سطح هدف سبب می شود بخشی از سطح خارجی آن کَنده و یونیزه شده هاله پلاسمایی به نام کرونا^۷ در اطراف سوخت ایجاد شود. در نتیجه کُنده شدن سطح کپسول، نیرویی رو به داخل به سوخت وارد شده و سبب فشردگی آن تا چگالیهایی از مرتبه ۱۰۰۰ برابر چگالی اولیه سوخت شده و دما در مرکز قرص بالا می رود. در نتیجه، واکنشهای گداخت هستهای آغاز شده و ذرات آلفای تولید شده موجب گرمایش بیشتر سوخت شده و شرایط برای افروزش خود- نگهدار ۸ ایجاد می شود [۴].

هیدرودینامیک پیچیده و فرایندهای ترابرد وابسته به آن در انفجار رو به داخل^۹ در یک هدف نوعی در گداخت محصورشدگی لختی از یک سو و ابعاد بسیار بزرگ و هزینههای بسیار بالای دستگاههای تجربی و همچنین پیچیدگیهای ابزارهای آشکارسازی گداخت هستهای از سوی دیگر سبب شده که استفاده از کدهای شبیهسازی عددی در این حوزه بسیار پرکاربرد باشد [۵–۷]. کد هیدرودینامیکی MULTI-IFE یکی از جدیدترین و بهروزترین کدهای اعتبارسنجی شده مورد استفاده در این زمینه پژوهشی است. MULTI-IFE یک کد استفاده در این زمینه پژوهشی است. MULTI-IFE یک کد تخت است که معادلات فیزیکی مورد نیاز برای شبیهسازی عددی و مطالعه هدفهای گداخت لختی مانند هیدرودینامیک دودمایی، رسانش گرمایی، ترابرد چندگروهی تابش و . . . را بررسی میکند [۸].

1. Inertial Confinement Fusion

6. Cryogenic
 7. Corona

- 9. Implosion
- *)*. Impiosio

تاکنون در طراحی هدفهای مورد استفاده در گداخت لختی، مواد کَندگی مختلفی مورد بررسی قرار گرفتهاند که در این بین پلیاستایرن · (CH) و کربن چگالی بالا · (HDC) از بهترین گزینههای انتخابی میباشند [۹-۱۰]. اگرچه ماده کَندگی پلیاستایرن سهولت ساخت بالایی داشته و عمدتاً در تأسیسات ملی افروزش NIF)^{۱۲}) به عنوان لایه کَندگی در هدفها مورد استفاده قرار می گیرد، اما حصول فشردگی بالای سوخت در نتیجه برهم کنش لیزر با ماده لایه کندگی جهت افروزش و اشتعال سوخت منجر به مقادیر بالای میکروناپایداریهایی مانند ناپایداری واپاشی دو- پلاسمون^{۱۳} می شود. در واقع امکان پایین نگهداشتن این قبیل میکروناپایداری در این شرایط دشوار است [۱۱–۱۵]. در مقابل، ماده کَندگی HDC به دلیل چگالی بالا، اگرچه در مقایسه با ماده کَندگی پلیاستایرن نسبت به ناپایداریهای هیدرودینامیکیای همچون ناپایداری ریلی- تیلور^{۱۴} تا حدودی حساستر است اما خاصیت کدری مناسبی در فوتونهای با انرژی از مرتبه الکترونولت داشته و در نتیجه جذب انرژی مؤثرتری دارد. این امر سبب آهنگ بالای کُندگی لایه و کاهش آهنگ رشد میکرو ناپایداریها می شود [۱۹-۱۹]. از طرفی، استفاده از HDC به عنوان لایه کَندگی به تنهایی موجب نازک شدن ضخامت لایه کُندگی می شود. از آن جایی که ضخامت لایه کَندگی میبایست در حدی باشد که سوخت DT را از پدیده پیشگرمایش^{۱۵} ناشی از پلاسمای کرونا حفظ کند، اخیراً لایههای دوتایی برای ماده کَندگی طراحی و به صورت تجربی ساخته شده است [۲۰]. استفاده از لایه کُندگی دوتایی سبب کاهش شیب گرادیان چگالی پوسته از لایه کُندگی تا سوخت شده که این به نوبه خود در کاهش ناپایدارهای هیدرودینامیکی مانند ریلی- تیلور مؤثر است. بنابراین با توجه به این که استفاده از لایه کَندگی HDC در ایده گداخت لختی راهاندازی شده مستقیم اخیراً مورد توجه قرار گرفته است [۲۱]، در این پژوهش قصد داریم در یک هدف نوعی گداخت لختی، لایه کُندگی متداول CH را با لایه کَندگی HDC بپوشانیم و از آن به عنوان لايه كَندگى دوتايى استفاده نماييم. براى اين منظور با استفاده از کد هیدرودینامیکی MULTI-IFE، ابتدا ضخامت مناسب لایه کَندگی HDC را یافته و سیس یارامترهای فیزیکی مهم مانند دما، چگالی، فشار و . . . را در طول افروزش و اشتعال یک هدف گداخت لختی نوعی، بررسی میکنیم.

- 12. National Ignition Facility
- 13. Two-Plasmon Decay
- 14. Rayleigh-Taylor 15. Preheating
- Journal of Nuclear Science and Technology

^{2.} Direct Drive

^{3.} Indirect Drive

^{4.} Hohlraum

^{5.} Ablator

^{8.} Self-Sustain

^{10.} Polystyrene

^{11.} High-Density-Carbon

Vol. 44 (3), Serial Number 104, 2023, P 116-126

۲. معادلات اصلی شبیهسازی

در شرایط ترمودینامیکی خاصی که در ICF و آزمایشهای مربوط به آن یافت میشود، ترابرد انرژی از طریق تابش گروهی نقش مهمی ایفا میکند. در این شرایط، میدان تابشی از طریق پدیدههای گسیل و جذب شدیداً با حرکتهای هیدرودینامیکی، جفتشده هستند. به منظور درک کامل فرایندهای فیزیکی که تحت این شرایط رخ میدهد، کدهای شبیه سازی توسعه یافته اند. کد MULTI-IFE امکان حل معادلات هیدرودینامیکی یکبعدی جفت شده با معادلات ترابرد تابشی (شامل پرتو X، محصولات گداخت و پخش حرارتی الکترونها و یونها) را که نقش مهمی در بررسی افروزش و اشتعال هدف داشته به طور صحیح مدل سازی میکند.

با توجه به شبه خنثی بودن پلاسماهای ICF و همچنین اختلاف زیاد جرمهای یونها و الکترونها، کد MULTI-IFE از مدل پلاسمای دو مؤلفهای (شامل یونها و الکترونها) برای محاسبه کمیتهای فیزیکی مورد نظر مانند دما، فشار، انرژی داخلی و . . . استفاده میکند. همچنین در این کد، بهجای مختصه فضایی r، از توصیف لاگرانژی سیال استفاده میشود. از اینرو، مختصات جرمی به صورت زیر تعریف و به عنوان یک متغیر مستقل در نظر گرفته شده است [۲۲]:

$$\mu(r,t) = \int_{0}^{r} p(r,t) \epsilon \pi r^{\mathsf{Y}} dr \tag{1}$$

برای یک ذره در حال حرکت با سیال، مقدار μ ثابت است. این امر سبب می شود تا بتوان انرژی درونی الکترونها $r(\mu,t)$ و یونها $(\mu,t)_i$ همراه با مختصات سیال $r(\mu,t)$ و سرعت (μ,t) به عنوان متغیرهای حالت در این کد به کار رود. سایر متغیرها مانند چگالی جرمی، دما، فشار، و . . . می توانند بر حسب این متغیرها بیان شوند. معادلات بالا در کد می توانند بر حسب این متغیرها بیان شوند. معادلات بالا در کد توابع پیوسته فوق، مطابق شکل ۱ شبکه بندی می شوند. ذرات کنترل (با مقدار ثابت μ)، با تعریف یک شبکه لاگرانژی، که نشان دهنده سطوح کروی (که سطح مشترک نام دارند) بوده و از ۱ تا ۱+ ۱ شماره گذاری شدهاند، تعیین می شوند.

شکل ۱. شبکهبندی شطرنجی در مختصات تخت. کمیتهای اسکالر درون سلول و کمیتهای برداری در سطوح مشترک تعریف میشود.

توصیف سیالی پلاسما بر اساس قوانین پایستگی بیان میشود. معادلات پیوستگی جرم، نیرو و انرژی در کد MULTI-IFE به ترتیب عبارتند از [۸]:

$$\frac{D\rho}{Dt} = -\rho \nabla . \vec{v} \tag{(f)}$$

$$\rho \frac{D\vec{v}}{Dt} = -\nabla \vec{\sigma} \tag{(7)}$$

$$\rho \frac{De}{Dt} = -\sigma \nabla . \vec{v} - \nabla . S_{th} + D_{ext.}$$
(f)

که در رابطه بالا ρ چگالی جرمی، v سرعت سیال، e انرژی $\stackrel{=}{=}$ درونی واحد جرم، σ تانسور تنش و S_{th} شار گرمایی پلاسما σ مشتق در چهارچوب متحرک با سیال است. معادله تکانه گسسته سازی شده در این کد با فرض عدم

حضور منبع انرژی خارجی به صورت زیر تعرف می شود:

$$\lambda m_{j-1} \frac{dv_{j-1}}{dt} + \left(\frac{1}{r} - \lambda\right) \left(m_{j-1} + m_j\right) \frac{dv_j}{dt} + \lambda m_j \frac{dv_{j+1}}{dt} = A_j \left(p_{j-1} - p_j\right)$$
(a)

که m_j نشان دهنده جرم سلول j ، A_j مساحتهای مربوط به سطح مشتر کها، P_j فشار کل سلول و λ پارامتر عددی است. انتقال حرارت الکترونها و یونها از طریق حل معادلات

ترابرد پخشی بوده و به صورت زیر تعریف میشوند:

$$m_{j} \frac{de_{j}^{e}}{dt} = A_{j} S_{j}^{e} - A_{j+1} S_{j+1}^{e} - m_{j} k_{j}^{ei} \left(T_{j}^{e} - T_{j}^{i}\right) + Q_{j}^{e} \quad (\mathcal{F})$$

$$m_{j} \frac{de_{j}^{i}}{dt} = A_{j} S_{j}^{i} - A_{j+1} S_{j+1}^{i} - m_{j} k_{j}^{ei} \left(T_{j}^{e} - T_{j}^{i}\right) + Q_{j}^{i} \quad (Y)$$

که S_j^i و S_j^i شارهای حرارتی هستند که بهترتیب توسط k_j^{ei} شارهای حرارتی هستند که بهترتیب توسط الکترونها و یونها حمل میشوند. عبارت شامل ضریب p_j^{ei} نهشت تبادل توان بین الکترونها و یونها است. Q_j^i و Q_j^i نهشت انرژی در یونها و الکترونها در اثر جذب لیزر و گرم شدن ذرات α

ترابرد تابش نقش مهمی در اهداف ICF دارند. در صورت دستیابی به شرایط افروزش، سرمایش تابشی بسیار مهم و حیاتی بوده و محدودیتهای شدیدی در طراحی هدف اعمال میکند (مثلاً تعیین آستانه دمای حداقل keV ۵ برای افروزش). در این کد فوتونها به k گروه انرژی تقسم بندی شده و چگالی انرژی و شار آن به صورت زیر تعریف می شود:

$$U^{k}(r,t) = \frac{1}{c} \int_{v_{k}}^{v_{k+1}} \int_{\sigma}^{\pi} I(r,\theta,v,t) \forall \pi \sin \theta d \theta d v \qquad (\lambda)$$

$$S^{k}(r,t) = \int_{v_{k}}^{v_{k+1}} \int_{0}^{\pi} \cos\theta I(r,\theta,v,t) \Upsilon \pi \sin\theta d\,\theta dv \qquad (9)$$

که در رابطه بالا C سرعت نور، θ زاویه بین جهت انتشار فوتون و جهت شعاعی است و $I(r, \theta, v, t)$ شدت طیف یا همان شار انرژی در واحد زاویه فضایی و فرکانس است.

در کد MULTI-IFE اشتعال گرماهستهای سوخت هم مولار DT مطابق واکنش زیر صورت می پذیرد: ${}^{r}_{0}D + {}^{r}_{T} \rightarrow {}^{*}_{r} \alpha + {}^{h}_{o} n$ (۱۰)

آهنگ تغییرات چگالی یونها توسط رابطه زیر به دست میآید:

$$\frac{\partial n_D}{\partial t} = -n_D \nabla . \vec{v} - \left\langle \sigma v \right\rangle_{DT} n_D^{\mathsf{r}} \tag{11}$$

که در رابطه بالا \vec{v} سرعت سیال و $n_D^r n_D^r$ تعداد واکنشها در واحد زمان در واحد حجم را نشان میدهد. $\wedge \cdot \Lambda$ DT واکنش پذیری نام دارد. در هر واکنش Td، $\wedge \cdot \Lambda$ انرژی واکنش توسط نوترونها، بدون آنکه برهمکنش قابل توجهی با پلاسمای سوخت داشته باشند، هدر میرود. ذرات آلفا با انرژی MeV $me_{-s} = \pi/\Delta$ MeV با انرژی واحد حجم E_{α} هستند. ترابرد این ذرات درون پلاسما از رابطه زیر به دست میآید [11]:

$$\rho \frac{\partial}{\partial t} \left(\frac{E_{\alpha}}{\rho} \right) + \rho P_{\alpha} \frac{\partial \rho^{-1}}{\partial t} = -\nabla . \vec{S}_{\alpha} - \frac{E_{\alpha}}{\tau_{\alpha}} + Q_{\alpha} \quad (17)$$

که در رابطه بالا P_{α} فشار جنبشی، n_{D}^{r} مخشی $Q_{\alpha} = \varepsilon_{\circ} \langle \sigma v \rangle n_{D}^{r}$ بخشی $\frac{E_{\alpha}}{\tau_{\alpha}}$ از چگالی توان گرماهسته یکه به ذره آلفا می رسد، چگالی توان گرماهسته یا یافته به پلاسما که میان یونها و چگالی توان اتلافی انتقال یافته به پلاسما که میان یونها و الکترونها تقسیم می شود، τ_{α} زمان واهلش ذرات آلفا در پلاسمای سوخت و S_{α} شار انرژی ذرات آلفا است.

این دسته معادلات در هر سلول، در گام زمانی تعیین شده، محاسبه می شود. جزییات بیشتر نحوه گسسته سازی و حل دسته معادلات را می توان در مراجع [۸، ۲۲] یافت.

در ایده افروزش مرکزی در روش گداخت محصورسازی لختی با راهانداز مستقیم لیزری، کپسول هدف به صورت کاملاً متقارن تحت تابش باریکههای لیزر با شدت بالا قرار می گیرد. این تابش منجر به کُندگی سطح هدف و یونیزهشدن آن می گردد. در نتیجه این برهمکنش، یک انفجار رو به داخل سبب شتاب سوخت میشود. زمانی که سوخت در مرکز متوقف شود، انرژی بسوخت میشود. زمانی که سوخت در مرکز متوقف شود، انرژی بیخبشی آن به انرژی درونی تبدیل خواهد شد. در این زمان یک لکهداغ قرار دارد. یک موج اشتعالی از نقاط داغ آغاز شده و طرحواره قطاع هدف استفاده شده در مراجع [۲۲، ۲۴] و این پوستهای توخالی با لایه کَندگی و یک لایه سوخت برودتی جامد پوستهای توخالی با لایه کَندگی و یک لایه سوخت برودتی جامد تکمیلی را در جدول ۱ میتوان مشاهده نمود.

هدف مورد استفاده در این پژوهش، دارای ساختاری مشابه با هدف معرفی شده در جدول ۱ بوده و تنها به جای لایه کَندگی پلیاستایرن، از لایه کَندگی دوتایی کربنچگالیبالا-پلیاستایرن استفاده شده است. این کپسولها توسط یک پالس لیزری ns ۲۲/۷ از نور لیزر ماورای بنفش (طول موج μm ۲۰/۰) تحت تابش یکنواخت قرار میگیرد. بررسی طیف جذب کربنچگالیبالا در بازه طول موج لیزر ماورای بنفش به کار رفته در این پژوهش، نشان میدهد که این طول موج در حوالی قله بیشینه جذب قرار دارد [۲۵].

شکل ۲. طرحواره هدف DT، الف) با لایه کندگی CH [۲۴، ۲۳] ب) با لایه کُندگی HDC+CH.

[77. 77]	مراجع	شده در	استفاده	هدف	هندسه	. مشخصات	جدول ۱
----------	-------	--------	---------	-----	-------	----------	--------

تعداد سلول	جرم (mg)	ضخامت (µm)	مادہ لایہ
۴.	۳,۰	178.	DT بخار
٨٠	۱٬۶۸	١٢	DT برودتى
٩٠	۱,۶۷	٣٧	پلىاستايرن

Journal of Nuclear Science and Technology

مجله علوم و فنون هستهای دوره ۴۴، شماره ۲، جلد ۱۰۴، تابستان ۱۴۰۲، ص ۱۱۶–۱۲۶

Vol. 44 (3), Serial Number 104, 2023, P 116-126

آستانه تخریب یکی از مباحث مهم در برهم کنش لیزرهای پرتوان با هدفها است. چرا که عاملی تعیینکننده در طراحی و ساخت هدفها است. تخریب ناشی از لیزر معمولاً از طریق دو سازوکار حرارتی و الکتریکی توصیف میشود. برای لیزرهای پیوسته و یا پالسهای لیزری با طول پالس بلندتر از ۶۹ سازوکار حرارتی برقرار است به گونهای که ابتدا موجب یونیزاسیون و سپس کَندگی سطح هدف میشود [۲۶، ۲۷]. آستانه تخریب در لیزر با مشخصات بالا برای مادههای کَندگی مثال آستانه تخریب کربنچگالیبالا برای لیزر با طول موج ۳ مثال آستانه تخریب کربنچگالیبالا برای لیزر با طول موج ۳ آنجایی که توان لیزر به کار رفته در این شبیه سازی بسیار بالاتر آن جایی که توان لیزر به کار رفته در این شبیه سازی بسیار بالاتر آن مانه مده در این پژوهش است، فرایندهای یونیزاسیون و کندگی مورد نظر توسط باریکههای لیزر صورت می پذیرد.

تغییرات توان پالس فرودی برحسب زمان در شکل ۳ نشان داده شده است. همانگونه که از شکل مشخص است، تپ فرودی با یک پیشپالس ۱۲ ns با توان ۱/۳ TW آغاز شده و سپس به تدریج به بیشینه ۶۰۰ TW میرسد. انرژی کل پالس فرودی در حدود ۱/۷ MJ است.

همان گونه که قبل تر اشاره شد، تابش متقارن و یکنواخت پالس لیزری سبب انفجار رو به داخل پوسته هدف می شود. انفجار رو به داخل در شکل ۴ به صورت نمودار شارش نشان داده شده است. در شبیه سازی کره هدف به صورت شعاعی به سلول های جرمی تقسیم بندی شده و مسیرهای سطوح مشترک سلول های منتخب در صفحه شعاع – زمان رسم شده است. با گرم شدن سطح هدف توسط پالس لیزر فرودی، سلول های بیرونی لایه کَندگی (کربن چگالی بالا) تبخیر، یونیزه و منبسط می شوند. در نتیجه این عمل، بخش داخلی کَنده نشده تحت فشار کَندگی ایجاد شده، به سمت داخلی متراکم می شود. افزایش توان لیزر در زمان های بعدی سبب شتاب گیری لایه های داخلی می شود. پس از خاموش شدن پالس لیزر، لایه با سرعت ثابت به سمت مرکز کاواک حرکت نموده و در زمان تقریبی ۲۴ ns

شکل ۴. تحول مکانی سلولهای لاگرانژی برحسب زمان در مرحله انفجار در داخل برای هدف شکل ۱ ب.

انرژی لیزر توسط فرایند تابش ترمزی معکوس جذب کپسول هدف می شود. از آنجایی که این فرایند متناسب با میانگین توان دوم بار یون ها (یعنی $\langle ^{T} \rangle \rangle$) است، استفاده از مواد با Z بالاتر سبب جذب بهتر انرژی باریکه لیزر می شود [۲۹]. جذب بالاتر انرژی لیزر در سطح لایه کَندگی موجب بالاتر رفتن دمای پلاسمای کرونای اطراف هدف شده و این امر به نوبه خود موجب بالاتر رفتن آستانه ناپایداری واپاشی دو- پلاسمون ^۱ می شود. از طرفی باید توجه داشت که استفاده از لایه کَندگی با می شود. از پلاسمای ناحیه جذب انرژی تا جبهه کَندگی می شود. گرمایی از پلاسمای ناحیه جذب انرژی تا جبهه کَندگی می شود. فرمایی از پلاسمای ناحیه جذب انرژی تا جبهه کَندگی می شود. پلی استفاده از لایه های کندگی با Z بالاتر سبب کاهش موجنین استفاده از لایه های کندگی می مود. منداول تر مخامت لایه کَندگی در مقایسه با لایه کَندگی متداول تر نخامت لایه کَندگی در مقایسه با لایه کَندگی مند اول تر نخامت لایه کندگی در مقایسه با لایه کندگی می مداول تر مخامت لایه کندگی در مقایسه با لایه کندگی می ماد ول تر

سوخت DT را از پدیده پیش گرمایش ناشی از پلاسمای کرونا حفظ کند، بنابراین هدف با لایه کَندگی پلیاستایرن را با ضخامت مناسبی از لایه کربن چگالی بالا پوشش داده و به عنوان لایه دوتایی به کار میبریم. با توجه به جذب بهتر انرژی لیزر در مواد با Z بالاتر، کربنچگالیبالا به عنوان بخش بیرونی و پلیاستایرن به عنوان بخش درونی لایه دوتایی به کار رفته است. ضخامت بهینه لایه کَندگی (که در آن بهره هدف بیشینه می شود) به انرژی لیزر بستگی دارد. این ضخامت بهینه توسط اثر متقابل فرایندهای فیزیکی بازدهی جذب لیزر، تابشهای اتلافی، رسانش گرمایی الکترونها از ناحیه جذب لیزر تا جبهه کَندگی و بازدهی کَندگی تعیین می شود. فرایند جذب انرژی لیزر در سطح هدف از طریق تابش ترمزی معکوس است [۲۹]. شکل ۵ تغییرات پارامتر مهم بهره هدف شامل را به ازای ضخامتهای مختلف لایه کربن چگالی بالا نشان میدهد. همان گونه که از شکل مشخص است، بهره هدف در ضخامت تقریبی ۵٫۶ µm دارای بیشینه مقدارش است.

شبیهسازیهای یکبعدی به علت فرض حفظ تقارن کروی در طول زمان شبیهسازی، ایدهآل هستند. اما در عمل ناهمسانیهای کوچک در تابشدهی میتواند سبب عدم تقارنهای انفجاری بزرگ شود. همچنین ناپایداریهای هیدرودینامیکی محدودیتهای مهمی در طراحی هدفهای ICF ايجاد مىكند. زيرا اغتشاشات سيالى مىتواند تأثير عمدهای در تشکیل لکهداغ و شکل هندسی آن داشته باشد. از آنجایی که جهت محاسبه این قبیل ناپایداریها به حداقل دو بعد نیاز است، از اینرو کدهای هیدرودینامیکی یکبعدی به طور مستقيم قادر به محاسبه اين قبيل ناپايدارىها نيستند. براى اطمینان از صحت عملکرد کدهای یکبعدی از پارامترهای كنترلى استفاده مىشود. يكى از مهمترين أنها نسبت ابعادى در پرواز ^۱ است که به صورت $\frac{R_{t}}{\Delta R_{t'}}$ تعریف می شود [۳۰]، ضخامت پوسته است، هنگامی که پوسته تقریباً به اندازه یکسوم شعاع اولیه، در اثر انفجار رو به داخل، حرکت کرده است. شبیهسازیهای متعدد نشان داده که اگر مقدار نسبت ابعادی در پرواز بین ۲۵ تا ۴۰ شود، پوسته در حین فرایند انفجار رو به داخل، دچار شکستگی و اغتشاش غیر قابل کنترل نمیشود. در نتیجه در این حالت نتایج کد یکبعدی با نتایج تجربی اختلاف

قابل توجهی نخواهد داشت [۳۱]. شکل ۶ نسبت ضخامت ابعادی در پرواز هدف مورد استفاده در این پژوهش را برحسب ضخامت بخش بیرونی (کربنچگالیبالا) لایه کَندگی نشان میدهد. خطچینهای افقی رسم شده در شکل، محدوده مجاز نسبت ابعادی در پرواز را نشان میدهد. همان گونه که از شکل مشخص است، برای هدف با لایه کَندگی دوتایی و ضخامت لایه کربنچگال μμ ۵/۶ شرط نسبت ابعادی در پرواز دارای مقادیر مجاز بوده و از اینرو میتوان اطمینان حاصل نمود که اغتشاشات تأثیر چندانی بر افروزش و اشتعال هدف نخواهد داشت. در نتیجه بهره سوخت و پارامترهای فیزیکی، برای هدف طراحی شده در این پژوهش دارای اعتبار است.

شکل ۵. تغییرات بهره سوخت برحسب ضخامت لایه کَندگی دوتایی کربنچگالیبالا -پلیاستایرن.

شکل ۶. تغییرات نسبت ابعادی در پرواز برحسب ضخامت لایه کندگی دوتایی کربنچگالیبالا- پلیاستایرن.

Journal of Nuclear Science and Technology

Vol. 44 (3), Serial Number 104, 2023, P 116-126

^{1.} In Flight Aspect Ratio

۴. نتايج

جدول ۲ مشخصات هندسه و جرمهای لایههای به کار رفته در هدف، در این پژوهش را نشان می دهد. ضخامت بهینه کربن چگالی بالا μm ۳۷ لایه پلی استایرن تشکیل لایه کَندگی دوتایی معادل با ۳۷ μg ۲/۲۹ یعنی حدود ۱٬۳۶ برابر جرم تک لایه کَندگی پلی استایرن به کار رفته در شبیه سازی قبلی است. در این بخش ابتدا افروزش هدف با لایه کربن چگالی بالا را بررسی نموده و سپس پارامترهای فیزیکی مؤثر در افروزش و اشتعال را با هدف با لایه کَندگی پلی استایرن

شکل ۷ زنجیرههای مقاطع سلولهای لاگرانژی چگالی، دمای یونها و فشار کل را در طول مراحل شتابگیری (TF ۰ ns) و ۲۰ ۳s) و در حدود زمان افروزش سوخت ضربهای در مرکز (Tf ns) و در حدود زمان افروزش سوخت فربهای در مرکز (Tf ns) و در حدود زمان افروزش سوخت (T=۲۴/۷۴ ns) را نشان میدهد. شکل ۷- الف فشار کَندگی ایجاد شده، در نتیجه برهم کنش لیزر با هدف را نشان میدهد. همانگونه که از شکل مشاهده میشود، فشار کَندگی در پایان زمان تابش لیزر (ns) ۲۲/۷)، در ناحیه پوسته به بیش از ایمان تابش لیزر (ns))، در ناحیه پوسته به مرکز داخل و تراکم آن میشود. هنگامی که امواج ضربهای به مرکز هدف رسیده و رو به بیرون منعکس میشوند (rf ns))، بخار مرکز Tf را تا دمای بالاتر از keV ۴ گرم می کند. در زمان حدود رمای ۲۴/۷۴ مقار قله از حدود Gbar تجاوز نموده و دمای یونها به دمای افروزش میرسد.

شکل ۸ انرژی لیزر جذب شده برحسب زمان در طول پالس لیزر فرودی برای لایه کَندگی پلی استایرن و لایه کَندگی دوتایی کربنچگالی بالا– پلی استایرن نشان می دهد. همان گونه که قبل تر اشاره شد، فرایند جذب انرژی لیزر از طریق تابش ترمزی معکوس بوده و با $\langle Z^{\gamma} \rangle$ متناسب است. از این رو جذب انرژی لیزر در لایه کَندگی دوتایی کربن چگالی بالا– پلی استایرن بالاتر از تک لایه کَندگی پلی استایرن است. انرژی لیزر جذب شده در هدف با لایه کَندگی دوتایی کربن چگالی بالا– پلی استایرن خاموش شدن لیزر است.

جدول ۲. مشخصات هندسه هدف استفاده شده با لایه کَندگی دوتایی

تعداد سلول	جرم (mg)	ضخامت (µm)	مادہ لایہ
4.	٣	178.	DT بخار
٨٠	۸۶/	١٧	DT برودتی
٩٠	۱,۶۷	۳۷	پلىاستايرن
٩٠	۰,۶۲	۵٫۶	كربنچگالىبالا

ی بهینه ۲۳۵۶ ۲۳۵۶ است. استایرن ی حدود

۰۲۰ns

---- ۲۲/Vns

(الف

شکل ۷. زنجیره مقاطع سلول لاگرانژی، الف) فشار ب) چگالی ج) دمای یونها در طول انفجار رو به داخل در زمانهای مختلف.

شکل ۸. انرژی کل لیزر جذب شده در طول زمان تابش پالس لیزر به ازای ماده کَندگی دوتایی کربنچگالیبالا-پلیاستایرن و ماده کَندگی تک لایه پلیاستایرن.

Vol. 44 (3), Serial Number 104, 2023, P 116-126

۱.

1.1

۱۰

۱۰

1.-1

فشار (Mbar

شکل ۹ سرعت حرکت شاره (پوسته) را برحسب شعاع نشان میدهد. پلاسمای کَندگییافته با سرعتهای زیاد (مقادیر مثبت) منبسط شده و پوسته (مقادیر سرعت منفی) به داخل شتاب داده میشود. نکته مهم در خصوص سرعت انفجار رو به داخل آن است که با وجود آنکه افزایش سرعت انفجار رو به داخل سبب افزایش دمای لکهداغ تشکیل شده میشود، اما از طرفی ناپایداریهای هیدرودینامیکی را افزایش داده و یکنواختی پوسته را از بین میبرد. علت کمتر بودن سرعت انفجار درونی در هدف با لایه کَندگی دوتایی سنگینتر بودن آن (۲/۹ mg) در قیاس با لایه کَندگی پلیاستایرن (۱/۶۷ mg) است.

شکل ۱۰ مراحل پایانی انفجار درونی، ایستایی پوسته و اشتعال هدف با لایه کَندگی دوتایی را در بازه زمانی r۶ nS نمایش میدهد. در انتهای پالس لیزری، پوسته به سرعت بالایی رسیده و در همان زمان یک موج ضربهای قوی در میان گاز منتشر میشود. این موج ضربهای مطابق شکل در زمان تقریبی rs میشود. این موج ضربهای مطابق شکل در زمان تقریبی افقی بخار TT در نواحی نزدیک به مرکز هدف، بعد از این زمان نشاندهنده ایستایی بخار TT است. موج بازتاب شده از مرکز به سطح داخل پوسته برخورد نموده و سبب میشود تا پوسته در حال تراکم، شتاب منفی پیدا کند. در بازه زمانی میان در حال تراکم، شتاب منفی پیدا کند. در بازه زمانی میان شده و چگالیش بالا میرود. سپس لکه داغ در مرکز آن تشکیل شده، افروزش در سوخت صورت گرفته و در نهایت سوخت مشتعل میشود.

شکل ۹. سرعت شاره برحسب شعاع در لحظه خاموش شدن پالس لیزر به ازای ماده کَندگی دوتایی کربنچگالیبالا-پلیاستایرن و ماده کَندگی تک لایه پلیاستایرن.

شکل ۱۰. نمودار خطوط لاگرانژی در آخرین مرحله انفجار رو به داخل، ایستایی و اشتعال در هدف با ماده کَندگی دوتایی کربنچگالیبالا-پلیاستایرن.

شکل ۱۱ تغییرات انرژی جنبشی میانگین را در آخرین مرحله انفجار رو به داخل، ایستایی و اشتعال نشان میدهد. به منظور مقایسه، این تغییرات برای هدف با لایه کَندگی پلیاستایرن نیز رسم شده است. با توجه به شکل میتوان دریافت لکهداغ در هدف با لایه کَندگی دوتایی (در مقایسه با لایه کَندگی پلیاستایرن) حدود ns ۵٫۰ دیرتر تشکیل میشود. علت این امر، جرم سنگینتر لایه کَندگی دوتایی در مقایسه با لایه کَندگی پلیاستایرن است. زیرا برای شتاب دادن هر دو هدف با لایههای کَندگی متفاوت (دوتایی و پلیاستایرن) از توان

پروفایل چگالی پوسته برحسب شعاع در زمانی که هر دو هدف برای اولین بار به دمای ۱۰ keV رسیدهاند در شکل ۱۲ رسم شده است. افزایش بیشینه چگالی در ساختار سوخت با لایه کَندگی دوتایی به علت استفاده از کربنچگالیبالا در مقایسه با سوخت با لایه کَندگی پلیاستایرن کاملاً مشهود است. در هر دو ساختار، شعاع تقریبی لکهداغ تشکیل شده حدود بر هر دو ساختار، شعاع تقریبی لکهداغ تشکیل شده حدود توجه به اینکه با چگالی بالاتری لکهداغ را احاطه کرده است، نزات آلفای تولید شده در داخل لکهداغ احتمال فرار کمتری به خارج از محیط داشته و در نتیجه در حالت کلی در این حالت افزایش دمای بیشتری را لکهداغ تجربه خواهد کرد. افزایش حدود ۴٫۶ keV در بیشینه دمای لکهداغ در سوخت با لایه کَندگی دوتایی در قیاس با سوخت با لایه کَندگی تک لایه پلیاستایرن، مؤید این مطلب است.

شکل ۱۱. تغییرات میانگین انرژی جنبشی و انرژی درونی در آخرین مرحله انفجار رو به داخل، ایستایی و اشتعال.

شکل ۱۲. تغییرات چگالی برحسب شعاع در لحظهای که هر دو هدف به دمای ۱۰ keV می_رسند.

شکل ۱۳ انرژی آلفای تولید شده در نتیجه واکنشهای گداخت DT در زمان اشتعال سوخت را نشان میدهد. همان گونه که از شکل مشخص است انرژی آلفای تولیدی در حالتی که از لایه کَندگی دوتایی استفاده شده است حدود ۵ درصد بیش از تک لایه پلی استایرن است. علت این امر دمای بالاتر لکهداغ در ساختار سوخت با لایه کَندگی دوتایی می باشد. محاسبات نشان می دهد که بیشینه دمای لکهداغ در سوخت با لایه کَندگی دوتایی حدود ۴٫۶ keV بیش تر از سوخت با لایه کَندگی تک لایه پلی استایرن است.

شکل ۱۴ کسر تریتیم مصرفی را به ازای هر دو پیکربندی لایه کَندگی برحسب زمان در طول زمان افروزش و اشتعال نشان میدهد. همانگونه که از شکل مشخص است، پیکربندی لایه کَندگی دوتایی سبب شده که کسر مصرف سوخت حدود ۱٬۵٪ افزایش یابد. این امر به نوبه خود سبب افزایش بهره هدف خواهد شد.

جدول ۳ مقایسهای میان سایر پارامترهای مهم به دست آمده در این شبیه سازی را با مراجع [۲۴، ۲۴] به صورت جمع بندی شده نشان می دهد.

شکل ۱۳. انرژی آلفای تولید شده به ازای ماده کَندگی دوتایی کربنچگالیبالا-پلیاستایرن و ماده کَندگی تک لایه پلیاستایرن.

شکل ۱۴. کسر تریتیم مصرف شده به ازای ماده کَندگی دوتایی کربنچگالیبالا-پلیاستایرن و ماده کَندگی تک لایه پلیاستایرن.

هدف با ماده کَندگی	هدف با ماده			
دوتایی کربنچگالیبالا-	کَندگی	پارامتر		
پلىاستايرن	پلىاستايرن			
<i>١۶۰</i> ٫٣	۱۵۵,۷	بیشینه دمای یونها (keV)		
۶۸٬۱	88,8	بيشينه دماي الكترونها (keV)		
۲۸٫۴۳	٢۶,٩٧	بیشینه انرژی جنبشی سوخت (MJ)		
۱٫۵	١,٣۵	انرژی لیزر جذب شده (MJ)		
۱۵۰٫۳۱	۱۴۵٬۰۹	انرژی گداخت آزاد شده (MJ)		
94	٨۴	بهره سوخت		

جدول ۳. مقایسه پارامترها و عملکرد هدفهای شبیهسازی شده

- 1. C.B. Edwards, et al. *Inertial confinement fusion and prospects for power production*, High Power Laser Sci. Eng., **3**, 1 (2015).
- R.L. McCrory, et al., Progress in direct-drive inertial confinement fusion, Phys. Plasmas, 15, 055503 (2008).
- 3. J. Lindl, Development of the indirect-drive approach to inertial confinement fusion and the target physics basis for ignition and gain, Phys. Plasmas, 2, 3933 (1995).
- 4. R.L. McCrory, et al, *Progress in direct-drive inertial confinement fusion*, Phys. Plasmas, **15**, 055503 (2008).
- J. Breil, et al., Multi-material ALE computation in inertial confinement fusion code CHIC, Comput. Fluids, 46, 161 (2011).
- 6. S. Peng, et al., *LARED-Integration code for numerical simulation of the whole process of the indirect-drive laser inertial confinement fusion*, High Power Laser and Particle Beams, **27**, 032007 (2015).
- R.W. Paddock, et al., One-dimensional hydrodynamic simulations of low convergence ratio direct-drive inertial confinement fusion implosions, Philos. T. Roy. Soc., A. 379, 20200224 (2020).
- 8. R. Ramis, J. Meyer-ter-Vehn, *MULTI-IFE—A one*dimensional computer code for Inertial Fusion Energy (IFE) target simulations, Comput. Phys. Commun., **203**, 226 (2016).
- S.W. Haan, Point design targets, specifications, and requirements for the 2010 ignition campaign on the National Ignition Facility, Phys. Plasmas, 18, 051001 (2011).
- 10. J. Nilsen, Understanding the effects of radiative preheat and self-emission from shock heating on equation of state measurement at 100s of Mbar using spherically converging shock waves in a NIF hohlraum, Matter and Radiation at Extremes, 5, 018401 (2020).
- 11. L.B. Hopkins, et al., Increasing stagnation pressure and thermonuclear performance of inertial confinement fusion capsules by the introduction of a high-Z dopant, Phys. Plasmas, 25, 080706 (2018).
- 12. V.A. Smalyuk, et al., *Hydrodynamic instability* growth and mix experiments at the National Ignition Facility, Phys. Plasmas, **21**, 056301 (2014).
- V.A. Smalyuk, et al., Review of hydrodynamic instability experiments in inertially confined fusion implosions on National Ignition Facility, Plasma Phys. Control, 62, 014007 (2020).
- 14. H. Louis, et al., *Miniature Targets for Hydrodynamic Instability Experiments on Nova*, Fusion Sci. Technol., **28**, 1833 (1995).

۵. جمعبندی

180

شبیهسازیها نقش مهمی را در طراحی نیروگاههای گداخت لختی دارند. برای آن که این نیروگاهها بتوانند به صورت اقتصادی فعالیت کنند، هدفهای گداخت لختی می بایست بهره بالایی داشته باشند. برای این منظور کدهای هیدرودینامیکی به صورت گستردهای به کار می رود. از این رو در این پژوهش بهینه سازی یک هدف گداخت لختی با لایه کَندگی تک لایه پلی استایرن مورد مطالعه قرار گرفت. کربنچگالیبالا به دلیل ساختار فیزیکی منحصر به فردی که دارد، اخیراً مورد توجه محققین در طراحی هدفهای گداخت لختی قرار گرفته است. از اینرو در این یژوهش کربنچگالیبالا را به صورت لایه اضافی همراه با پلیاستایرن به صورت لایه کَندگی دوتایی به کار بردیم. سپس با بررسی بهره هدف، ضخامت بهینه این لایه محاسبه شد. بررسیها نشان داد که زمان تشکیل لکهداغ در هدف با لایه كَندگى دوتايى (در مقايسه با لايه كَندگى تک لايه يلى استايرن) حدود ns ۰٫۵ ns دیرتر است. این امر ناشی از سنگینتر بودن لایه کَندگی دوتایی در مقایسه با تک لایه کَندگی پلی استایرن است. لایه کَندگی کربنچگالیبالا جذب انرژی لیزر بالاتری در مقایسه با لایه کَندگی پلیاستایرن دارد. همچنین نسبت ابعادی در پرواز در لایه کَندگی دوتایی شرایط بهینهتری دارد. از اینرو، در طول فرايند انفجار رو به داخل، ساختار سوخت وضعيت بهتري داشته و اغتشاشات و ناپایداریهای هیدرودینامیکی تأثیر کمتری خواهند داشت. در نتيجه با توجه به چگالی بالاتر، ساختار سوخت را در این بازه زمانی بهتر حفظ میکند. این امر موجب می شود که لکه داغ در لایه کَندگی دوتایی در قیاس با یلی استایرن، بیشینه دمای بالاتری داشته و مقدار سوخت بیشتری در زمان افروزش مصرف شود. همه این موارد منجر به افزایش بهره هدف خواهد شد. از اینرو به نظر میرسد کربن چگالی بالا ماده مناسبی جهت استفاده در طراحی های هدفهای گداخت لختی باشد.

Journal of Nuclear Science and Technology

- 15. C. R. Weber, et al., First Measurements of Fuel-Ablator Interface Instability Growth in Inertial Confinement Fusion Implosions on the National Ignition Facility, Phys. Rev. Lett., **117**, 159902 (2016).
- 16. J. Biener, *Diamond ablators for inertial confinement fusion*, Fusion Sci. Technol., **49**, 737 (2006).
- 17. A.B. Zylstra, et al., *Record Energetics for an Inertial Fusion Implosion at NIF*, Phys. Rev. Lett., **126**, 025001 (2021).
- L.F.B. Hopkins, et al., First High-Convergence Cryogenic Implosion in a Near-Vacuum Hohlraum, Phys. Rev. Lett., 114, 175001 (2015).
- 19. J.L. Kline, et al., *Progress of indirect drive inertial* confinement fusion in the United States, Nuclear Fusion, **59**, 11 (2019).
- 20. X. Qiao, Novel Target Designs to Mitigate Hydrodynamic Instabilities Growth in Inertial Confinement Fusion, Phys. Rev. Lett., **126**, 185001 (2021).
- 21. H.D. Whitley, et al., *Comparison of ablators for the polar direct drive exploding pusher platform*, High Energy Density Phys, **38**, 100928 (2021).
- 22. R. Ramis, One-dimensional Lagrangian implicit hydrodynamic algorithm form Inertial Confinement Fusion applications, J. Comput. Phys., **330**, 173 (2017).

- 23. R.L. McCrory, C.P. Verdon, *Inertial Confinement Fusion, Proceedings of the Course and Workshop*, (Eds. Caruso and E. Sindoni, 1988), 83-123.
- 24. S. Atzeni, J. Meyer-ter-Vehn, *The physics of inertial fusion*, 1st ed. (Claredon Press, Oxford, 2004).
- 25. K.S. Kumar, et al., *Microwave Assisted Synthesis and Characterizations of Decorated Activated Carbon*, Int. J. Electrochem. Sci., **7**, 5484 (2012).
- 26. B.C. Stuart, et al., Nanosecond-to-femtosecond laserinduced breakdown in dielectrics, Phys. Rev., B 53, 4 (1996).
- 27. B.C. Stuart, et al., *Optical ablation by high-power* shortpulse lasers, JOSA, B **13**, 459 (1996).
- 28. B. Ali Khan, et al., *Femtosecond laser micromachining* of diamond: current research status, applications and challenges, Carbon, **179**, 209 (2021).
- 29. V.N. Goncharov, Improving the hot-spot pressure and demonstrating ignition hydrodynamic equivalence in cryogenic deuterium-tritium implosions on OMEGA, Phys. Plasmas, **21**, 056315 (2014).
- 30. S. Pfalzner, An Introduction to Inertial Confinement Fusion, (CRC Press, Taylor & Francis, 2006).
- 31. R.S. Craxton, *Direct-drive inertial confinement fusion: A review*, Phys Plasmas, **22**, 110501 (2015).

